

שמעון — שאומר שהלויים מחרימין — נראין במטלטלין, כיון שאין החרמים שלהם מה שאין כן בכהנים.

גמרא:

ומתמהינן: ורבי יהודה שסובר שהלויים אינם מחרימין כלום, מה טעמו? בשלמא כהנים אין מחרימין כיון שהחרמין שלהן. אלא לויים מה הטעם, בשלמא מקרקעי לא מחרמי דכתיב "כי אחוזת עולם היא להם" אלא מטלטלי, ליחרמי?!

ומשנינן: אמר קרא "אך כל חרם אשר יחרם וגו' מכל אשר לו דהיינו מטלטלין וגו' ומשדה אחוזתו, מקיש מטלטלין לקרקעות וכשם שקרקעות אין הלויים מחרימים, גם מטלטלין אינם מחרימים.

תו תמהינן: ורבי שמעון הסובר שכהנים אינם מחרימים והלויים מחרימים הכל, בשלמא כהנים אינם מחרימים כדאמרן שהחרמים שלהם, אלא לויים מדוע מחרימים הכל, בשלמא מטלטלין, לחרים [מובן שיכול להחרים], דלא מקיש רבי שמעון מטלטלין לקרקעות ואין מקור שלא יחרים. אלא אמקרקעי קשה אמאי מחרים הכתיב "כי אחוזת עולם היא להם"?

ומשנינן: מאי "והלויים מחרימין" — נמי

שאמר רבי שמעון במשנתנו — מטלטלי הוא שמחרימים, אבל לא קרקעות.

ותמהינן: והא מדקתני בסיפא במשנה: אמר רבי נראין דברי רבי יהודה במקרקעי, ודברי רבי שמעון במטלטלי — ומזה שהוצרך להוסיף מלת "במטלטלי", משמע שבא לומר שלא נראים דבריו של רבי שמעון במקרקעי, מכלל דרבי שמעון עצמו במקרקעי נמי קאמר?!

ומשנינן: הכי קאמר רבי: נראין דברי רבי יהודה שהלויים מחרימין לרבי שמעון בקרקעות, שאף ר"ש לא נחלק עליו אלא במטלטלין, אבל בקרקעות מודה ליה רבי שמעון לרבי יהודה, ומה שאמרנו "ודברי רבי שמעון במטלטלין" כלומר: "שדברי" רבי שמעון לא נאמרו אלא במטלטלין.

אמר רב חייא בר אבין: החרים מטלטלין נותנן המחרים לכל כהן שירצה כתרומה הניתנת לכל כהן שירצו הבעלים, ולא כקרבנות הניתנות למשמר הכהנים העובד בבית המקדש באותו זמן, שנאמר: "כל חרם בישראל לך [לאהרן] יהיה" שמשמע אהרן כח-ב וכל זרעו — ולא דוקא לכהני אותו משמר. אבל החרים שדותיו נותנן לכהן — כלומר: לכל הכהנים — שבאותו משמר⁽²⁷⁾ העובד באותו זמן בבית המקדש, שנאמר בהקדש שדה אחוזה היוצאת לכהנים ביוכל: "כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו", ונמר "לכהן"

27. מבואר ברמב"ם [פ"ו מערכין ה"ה] שזה תלוי בשעה שהחרים, והמשמר שעבד אז זוכה בחרם.

למקדיש, אבל סתם הקדש יכולים הלויים להקדיש כיון שזה חוזר אליהם על ידי פדיון. ודייק המנחת חינוך [שנו ו] מהרמב"ם שהוא הדין חרמי בדיק הבית יכולים הלויים להחרים כיון שגם זה חוזר על ידי פדיון.

שדה אחוזה שהוקדשה [ולא גאלוה הבעלים], היוצאת לכהנים ביובל, נותנה למשמר הכהנים העובדים בבית המקדש שפגע בו בזמן עבודתו, יום הכפורים⁽²⁹⁾ של יובל.

א. כתיב [בהר כ"ה ח – י] "וספרת לך שבע שבתות [שמיטות] שנים שבע שנים שבע פעמים, והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה".

"והעברת שופר תרועה וגו' ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם".

"וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרוור בארץ לכל ישיבה [היא מצות שחרור עבדים עבריים ביובל] יובל היא תהיה לכם ושבתם איש אל אחוזתו [היא מצות חזרת שדה אחוזה שנמכרה – ביובל] ואיש אל משפחתו תשובו".

ושנינו בראש השנה ח: "תניא: וקדשתם את שנת החמשים שנה מה תלמוד לומר? לפי שנאמר: "והעברת שופר תרועה וגו' ביום הכפורים", יכול, לא תהא מתקדשת [שנת היובל] אלא מיום הכפורים ואילך? תלמוד לומר: וקדשתם את שנת החמשים שנה, מלמד: שמתקדשת והולכת מתחילתה.

מכאן אמר רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן

האמור כאן, שלו ניתן שדה החרם ושדה האחוזה, בגזירה שוה "לכהן" מגזל הגר [שמת ואין לו יורשים להשיב להם הממון שכפר לגר בשבועת שקר. ואמרה תורה: שהקדן והחומש – שחייב כל אדם שכפר ממון בשבועת שקר והודה, ליתן למי שכפר לו או ליורשיו – ינתנו לכהנים, ככתוב: "האשם המושב לך לכהן" וכשם שגזל הגר ניתן לכהן שבאותו משמר, כך בשדה החרם זוכים הכהנים שבאותו משמר.

ומיבעי לן: והתם בגזל הגר מנזלן שניתנים לכהני אותו משמר?

ומבארין: דתניא: כתוב "ואיש כי לא יהיה לו גואל [הוא גר שאין לו קרובין גואלין] להשיב האשם [הוא הממון שנתחייב] אליו, האשם [זה הקרן] המושב [זה החומש] לך לכהן מלבד איל הכפורים [הוא קרבן אשם שמתחייב כל הכופר ממון בשבועה] אשר יכפר בו עליו". ומפרשת הברייתא: קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר, אתה אומר לכהן שבאותו משמר, או אינו אלא לכל כהן שירצה הכופר לתת? כשהוא אומר: "מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו" שמשמע שנותן את הממון לאותו כהן⁽²⁸⁾ שלו ניתן האשם, הרי מוכרח שבכהן שבאותו משמר הכתוב מדבר, כשם שהאשם ניתן לו.

ועוד אמר רב חייה בר אבין:

להביא את האשם במשמר אחר, וכמבואר במשנה בהגזל קמא.

29. כך פירש רש"י. אך הרמב"ם [פ"ד מערכין הכ"ד] כתב, שזה תלוי בראש השנה של יובל

28. כוונת הברייתא היא, שהכסף יש לו אותו גדר כמו לאשם, וכשם שהאשם ניתן לכהני המשמר כך גם הכסף שייך לכהני המשמר.

אבל אין הכסף והאשם תלויים זה בזה, ויכול לתת את הכסף תחילה למשמר אחד ואחר כך

וחזרות לבעליהן, נמצאת אתה אומר: אחד יובל ואחד שביעית משמטין — בסוף שנת מ"ט ליובל — כאחד באותו יום, אלא שיובל בתחילתו משמט והשמטה בסופה משמטת.

ותמהינן תחילה לפרושי ברייתא: איך אמרת "אלא" שיובל בתחלתו והשמטה בסופה, שמשמע שבא לסתור את מה שאמר מתחלה שהם כאחד ממש, אדרבה משום הכי שהשמטה בסופה והיובל בתחלתו הוא שהם "משמטין כאחד"!!

ומשנינן: אין הכי נמי, ואימא כן: אחד יובל ואחד שביעית משמטים כאחד "מפני" שהיובל בתחלתו והשמטה בסופה.

תו תמהינן: בשלמא זה שכתוב בברייתא שביעית בסופה משמטת, מובן! דכך כתיב: "מקץ שבע שנים תעשה שמטה" ומשמע בסוף השנה השביעית תעשה שמטת כספים, אלא זה שכתוב בברייתא יובל בתחלתו משמט — קשה, שהרי ביום הכפורים הוא שחל היובל, דכתיב: ביום הכפורים תעבירו שופר ככל ארצכם, וביום הכפורים משמט היובל את הקרקעות!?

ומשנינן: הא מני ברייתא זו שכתוב בה שהיובל משמט בתחלתו בראש השנה, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה היא, דאמר: מראש השנה הוא דחייל יובל, כי הוא סובר שזה שכתוב: "וקדשתם את שנת החמישים שנה" היינו מראש השנה, וכשם שסובר רבי ישמעאל שעבדים לא משתעבדים לאדוניהם מראש השנה של יובל

בן ברוקה: מראש השנה עד יום הכפורים לא היו עבדים נפטרין לבתיהן ולא משתעבדין לאדוניהם וכו', כיון שהגיע יום הכפורים, תקעו בית דין בשופר, נפטרו עבדים לבתיהן ושדות חזרות לבעליהן". אבל רבנן חולקים וסוברים: שלא חל היובל אלא ביום הכפורים, ועבדים משתעבדין לאדוניהן עד יום הכפורים!

ב. כתיב [ראה טו—א]: "מקץ שבע שנים תעשה שמטה. וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לד'", וזו מצות שמטת כספים בסוף השמיטה.

ג. משמרות העבודה של הכהנים היו מתחלפות כל שבת — ביום, לאחר שהקריב משמר היוצא תמיד של שחר. [סוכה נו:].

איבעיא להו: פגע יום הכפורים של יובל בו [במשמר] בשבת משמרות הכהונה מתחלפות בו, מאי לעשות בשדה אחוזה המתחלקת לכהנים, אם ליתנו למשמר היוצא שברשותו התחיל היובל כליל אמש, או למשמר הנכנס?

ופשטינן: אמר רבי חייא בר אמי משמיה דחולפנא [שם חכס]: נותנה למשמר היוצא כיון שברשותו התחיל היובל כליל אמש.

ומסייענין: אמר רב נחמן בר יצחק: תניא נמי הכי כיון ששנת מ"ט לשנות היובל היא שביעית ונוהג בסופה "שמטת כספים", ושנה שלאחריה היא יובל שנוהג בו "שמטת קרקעות" שנמכרו, מיד הלוקח,

והמשמר שעובד אז זוכה, וביאר המשנה למלך, כיון שפוסק הרמב"ם כרבי ישמעאל שהיובל

ונפטרים לבתיהם ביום הכפורים, כך שמטת קרקעות, מתחילה בראש השנה ונגמרת ביום הכפורים⁽³⁰⁾.

שמעה – את המימרא של רב חייא בר אבין, שאמר: "החרים מטלטלין נותנן לכל כהן שירצה" אבל "החרים שדותיו נותנן לכהן שבאותו משמר" – חזקיה בר בילוטי, ואזל אמר [הלך ותמה] קמיה דרבי אבהו: וליקיש מטלטלין לקרקעות, וכמו שבקרקעות נותן לכהני משמר הוא הדין במטלטלין, שהרי הוקשו, ככתוב "אשר יחרם וגו' מכל אשר לו [היינו: מטלטלין] וגו' ומשדה אחוזתו"?!

מתניתין:

חרמי כהנים⁽³²⁾ שהוחרמו כדי ליתנם לכהנים [למעט: חרמים שהוחרמו על מנת

ומשנינן: וכי לאו תנאי היא שחולקים משמט מראש השנה, ממילא זוכה המשמר של ראש השנה שאז חל היובל. ואמנם, היה מקום לומר כיון שרק ביום כיפור חל היובל למפרע מראש השנה, אולי תהיה זכיית הכהנים תלויה ביום כיפור וזוכה המשמר שעובד אז. אך מבואר ברמב"ם לא כך, אלא הזכות נקבעת בראש השנה. והוסיף המשנה למלך, שמסתבר לא לעשות מחלוקת בין רש"י לרמב"ם. ומה שכתב רש"י שתלוי ביום כיפור, היינו לדעת רבנן שהיובל משמט רק מיום כיפור, אבל להלכה כרבי ישמעאל שחל היובל בראש השנה, יודה רש"י שזוכה המשמר של ראש השנה.

30. מהברייתא הזו פשטה הגמרא את הספק אם המשמר היוצא זוכה או המשמר הנכנס. וכתב רש"י שהראיה מכאן היא שהולכים אחרי ההתחלה. וביאר המשנה למלך, שראיית הגמרא היא כך, שהרי לרבי ישמעאל חלות היובל אינה נגמרת עד יום הכיפורים [ולכן העבדים אינם

משתחררים לבתיהם עד יום הכיפורים], ומכל מקום אמר רבי ישמעאל שהיובל משמט מיד בראש השנה בסמוך לשמיטה שקדמה לו, ואם כן, הוא הדין שבראש השנה עצמו הוא משמט מיד בתחילתו, וזוכה המשמר שעבד בכניסת ראש השנה.

והוא הדין לרבנן שחלות היובל היא ביום הכיפורים, זוכה המשמר שעובד בכניסת יום הכיפורים.

31. והרמב"ם שפוסק [פ"ו מערכין ה"ז] כרבי יהודה שאינם מחרימים גם מטלטלין מפני שהוקשו לקרקעות, פסק באמת [ה"ה] שבין חרמי קרקע בין חרמי מטלטלין ניתנים לכהני המשמר.

32. המנחת חינוך [שנו ט] מסתפק, אם מופלא הסמוך לאיש יכול להחרים לכהנים, שאפשר לומר, כיון שכל זמן שחרמי הכהנים בבית בעלים הם כהקדש גמור, שוב יש לזה דין הקדש ומופלא יכול להחרים. אך מצד שני יש לומר,

אם כן שסתם חרמים לכהנים, למה נאמר "כל חרם קדש קדשים הוא לד" שמוזה משמע שחרמים הם הקדש? ! ללמד: שחל – חרם⁽³⁴⁾ הניתן לכהן – על קרבנות שהם קדשי קדשים ועל קרבנות שהם קדשים קלים, ולא שיחול עליהם חרם ממש וינתנו הם עצמם לכהן, שהרי אינן שלו – אלא:

מחרים אדם את קדשיו, בין קדשי קדשים בין קדשים קלים, וכך הוא דינם:

א. אם אותה בהמת קדשים שהחרימה הופרשה עבור נדר, שאמר: "הרי עלי" להביא קרבן [קדשי קדשים או קדשים קלים], נותן דמיהן של הקרבנות לחרמי

ליתנם לבדק הבית] אין להם פדיון לתת דמים במקומם, אלא: ניתנים לכהנים, בתרומה שהיא ניתנת לכהן.

רבי יהודה בן בתירא אומר: סתם חרמים – שאמר: "הרי זה חרם" – ניתנים לבדק הבית, ונהרצה להחרים כדי ליתנם לכהנים, צריך שיאמר כך בפירושו], שנאמר: "כל חרם קדש קדשים הוא לד".

וחכמים אומרים: סתם חרמים – לכהנים, שנאמר בהקדש שדה אחוזה: "כשדה⁽³³⁾ החרם – ומשמע חרם סתם – לכהן תהיה אחוזתו".

33. הקשה הרא"ש מדוע לא הביאו חכמים את הפסוק בפרשת קרח "כל חרם בישראל לך יהיה", ותירץ הרא"ש, שבפסוק הזה לא נזכר מפורש כהן, ולכן הביאו את הפסוק כשדה החרם לכהן וכו' ששם נזכר כהן מפורש. אך הרמב"ם [פ"ו מערכין ה"א] כתב, שסתם חרמים לכהנים שנאמר "כל חרם בישראל לך יהיה". ותמה הכסף משנה, מדוע שינה הרמב"ם והביא דרשה אחרת ממה שכתוב במשנה? ותירץ הלחם משנה, שמצאנו כך פעמים רבות שהאמוראים דרשו פסוק אחר ממה שדרשה המשנה, ולעיל מצאנו [סוף כח א] שדרש רב חייא בר אבין מהפסוק כל חרם וכו' והביא הרמב"ם את הדרשה הזו שהיא יותר פשוטה.

34. מבואר ברמב"ם [פ"ו מערכין ה"א] שדין זה הוא בין חרמי כהנים ובין חרמי בדק הבית שהם חלים על הקדשים.

כיון שאצל הכהנים זה נהיה חולין גמורים, אין לזה דין הקדש, ומפלא הסמוך לאיש לא יוכל להחרים לכהנים.

עוד הסתפק המנחת חינוך, אם גוי יכול להחרים לכהנים. כי אמנם גוי יכול להקדיש להקדש, אך כאן שזה לכהנים, אולי זה כמתנות כהונה שגוי לא שייך בהן.

עוד הסתפק המנחת חינוך [שם יז], שהרי בהקדש הדין שאי אפשר לחזור אפילו בתוך כדי דיבור, וחרמי כהנים האם דינם כהקדש שאי אפשר לחזור, או כשאר נדרים שאפשר לחזור מהם בתוך כדי דיבור.

ולענין שאלה כתב המנחת חינוך [שם י] שפשוט שלפני שבאו ליד הכהן אפשר להשאל עליהם, וכמו על תרומות ומעשרות לפני שבאו ליד הכהן.

וחרמי כהנים, כל זמן שהם בבית בעלים ולא באו ליד הכהן, יש בהם מעילה כהקדש. וכתב המנחת חינוך [שם יז], שיש בהם מועל אחר מועל, כיון שאין להם פדיון הרי הם כשאר קדושת הגוף שיש בה מועל אחר מועל.

כהנים, שכיון שהוא חייב באחריות הקרבן שאם מתה או נגנבה צריך להביא אחרת תחתיה להשלים את חיוב נדרו, חשובה הבהמה כאילו כולה שלו היא, ועל כן חל החרם על ערכה של הבהמה.

ב. ואם אותה בהמת קדשים שהחרימה הופרשה בתורת נדבה, שאמר: "הרי זו" לקרבן [שאינו חייב באחריותה להביא קרבן אחר אם מתה או נגנבה], כיון שאם תמות או תיגנב הרי זה מפסיד טובת הנאה שיש לו בה — שכשהיא קיימת הרי הוא מקריב על ידה דורון לקונו — נחשב כאילו בעלים הוא על הקרבן כפי אותו ערך טובת הנאה, ועל כן: **נותן את ערך טובתו** לחרמי כהנים.

וכיצד "פודים" אותו?

אומדיון: כמה היה אדם ישראל רוצה ליתן לבעל הבכור הישראל בכור זה שיהא לו בה זכות ליתנו — בתורת בכור — לבן בתו כהן שיקריבנו או יזכה בו. או ליתנו לבן אחרתו כהן, שכך הוא ערך טובת הנאה שיש לבעל הבכור הישראל, שהרי ברצונו הדבר תלוי למי יתנונו⁽³⁵⁾.

וכיצד שמים אותה טובת הנאה?

גמרא:

תנו רבנן: חרמי כהנים אין להם פדיון לתת את דמיהם במקומם, ונותנין החרמים עצמם לכהן.

אם אמר — דרך משל — שור זה עולה, אומדיון: כמה דמים היה אדם רוצה ליתן בשור זה על מנת שיוכל להעלותו עולה שאינו חייב בה [כבעל הקרבן שאינו חייב בקרבן זה] — על שמו.

חרמים הניתנים לכהנים:

הבכור — בין תם שהוא ניתן לכהן על מנת

עילוי חל על גוף הקרבן. לפי שהרמב"ם כתב [פ"ו מערכין ה"ח]: המקדיש קדשי מזבח לבדק הבית, הרי ההקדש חל עליהן, ותערך הבהמה, ותפדה, ויפלו דמיה לבדק הבית.

35. ביסוד הקדש זה, שמקדיש אדם את קרבנותיו לבדק הבית או לחרמי כהנים וקרוי הקדש עילוי, כתב הגרי"ז [פ"ד מתמורה הי"א] שנחלקו רש"י והרמב"ם.

ומשמע מהרמב"ם שחל ההקדש כפשוטו על גוף הקרבן, ולא הזכיר הרמב"ם כלום מענין טובת הנאה. ומה שמבואר במשנה טובת הנאה, מפרש הרמב"ם שזה רק לענין שיעור הפדיון, כיון שהפדיון הוא על מנת להקריב אותה למה שהיא, ממילא זהו השוויון לפדיון, כמה טובת הנאה יש לו מההקרבה. אבל ההקדש הוא על גוף הקרבן כולו, ולא רק על טובת הנאה.

דעת רש"י היא, שכל ההקדש חל רק על הטובת הנאה שיש לו בקרבן, אך לא על גוף הקרבן. ובמסכת בתמורה פירש רש"י, שעל קדשי בדק הבית לא חל הקדש עילוי כיון שאין לאדם בהם טובת הנאה. והיינו, שלדעת רש"י כל חלות ההקדש עילוי היא על הטובת הנאה שיש לו בקרבן.

אך מדברי הרמב"ם דייק הגרי"ז שהקדש